

Sis lielcelš kā liela, gara tēva josta nav nostiepīs starp divām pilsētām val mīiestiem, un tā putekļos, smalkos kā pūderis, redzamas tikai traktoru un automašīnu riepu pēdas. Tas pa lielākajai daļai likločo pa līdzenumu, kur plešas plaši jau stiebrojošū vasarā un svaigi ieartu kartupeļu vagu laukus. Saule cepina kā vasarā, pārlaižas kāds vārnu pāris, no viena meža dodamies uz otru, lieknā savā nobābā, laidelējās vanaeas. Klusums un miers valda visapkārt, tikai divi palieji koki piekalnīte liecina, ka kādreiz te bijusi viensēta un dzivojuši laudis. Tagad, kad pirmie pavaara laukus darbi — sēšana un stādīšana — padarīti, viss ir kā izmiris. Pirmā māja pie lielcela parādās Mazajos Stabulniekos. Par mazajiem tos ne tādēl, ka palikušas tikai divas viensētas (trešo iau nesun un pārvērēt uz citurieni), bet iau no laika zala, kad te bija vienpadsmit viensētas, kuru saimniekiem visiem bija viens uzvārds — Smuksts. Lai kam gan atšķirībā no tiem Stabulniekiem, kas atrodas Saunas upītes vinā malā un kur tagad ir Kirova kopsaimniecības centrs — tā baltās celtnes samanāmas pāri pakalniem.

Viena no šīs sādžas viensētām iegātnos ienācis labs strādnieks no citurienes — Rutkovskis, nācīs saimniecei šķirties no sava jaunības gadu uzvārda. Vina ir kopsaimniecībā «Sarkanais Oktobris» labi pazīstamā strādniece, no pelnīem bagātā kolhozniece Genovefa Rutkovska. Savas dzimtas mājokli saglabājis arī Juris Smuksts, mehanizators no jaunības dienām, ar ģimeni. No darbigās dzīves devinus gadus bijis melioratoru brigādē, bet nesen, kad tāl palika atzvien mazāk darba, kad kluva atzvien grūtāk iegādāties valadžīgos būvmateriālus, kad tātika izformēta, atkal atgriezās pie vecākiem biedriem ražošanas iecirkni.

Ir saulaina maija brīvdienā, pēc visiem kalendāriem — tātās kartupeļu stādīšanas laiks. Un abu māju laudis sapulcējušies pie Rutkovskiem. Tādās talkas sīmajai māmulai,

Pie baltā lielcela

kurai vienai pašai iau pagrūti tikt galā ar saimniecību (bet kādreiz visi viņu slavēja kā čaklāko laukkopēju) — liels atspāds. Atbraucis dēls Stanislavs, kurš Preilos strādā par terapeitu, meita Tekla Skaba — skolotāja no Stabulniekiem, kas atrodas vīnus upē un kur ir astongadīgā skola, ar diviem «lieliem» palīgiem divgadīgo Sanitu un piegadīgo Salvi. Kaimiņš atnācis ar dēlu Arīdu, kurš strādā kopsaimniecības galdnieku cehā.

Tādā pulkā darbs sokas, mājas saimniece — pati nevalība, bet kaimiņš, kamēr zīrgs atpūšas un vadotāji atgūst elpu, aprūnājis. Valodas aizvijas uz pagātni. Vēl kolhozu pirmajos pastāvēšanas gados te visapkārt bijušas viensētas. Un šīs lielcelš saimniecības — Pušču, Radzīvišķus, Zabegus, Pūdnikus un citas, vienā runājuši krieviški, citā bijusi dzirdama polu valoda, bet tēpat — latgaliešu skanīgās balsis. Ari upi vienā vietā sauc par Sovanku, citā — par Saunu. Kas tagad var pateikt, kad un kā cēlušies še nosaukumi, kad te ieradušies un apmetušies uz dzīvi zemnieki. Varbūt tikai Pūdniku mežs, kur varot pat dzērvenes salās, saglabājis savu individualitāti. Cits viss izmālinjēs.

Būtu mums pirmajos gados pēc kolektivizācijas te, klātēs vieglāk, droši vien daudzi nebūtu atstājuši savas mājas. Izceloja uz Dobeles un Jelgavas rajoniem, tur izaugušas valrākas Smukstu dzimtas. Citi aizkliduši uz citām vietām — kur kuram šķita labāk. Mūsu sādža, kā iau Latgalē vispār, nebija manu ģimenu, bet Franča Smuksta mājā bija vienpadsmit cilvēki.

Ieklausos nestiezdīga tā stāstījumā un man liekas, ka sarunu biedrs redz, kur un kādas mājas te stāvētušas, kādi bija tuvākie un tālākie kaimiņi, kā vīri satikās ar citu sādžu laudim. Tur vēl stāv eņķu puduris, kam piespiedies

naminš ar svētbildi — agrāk sādžas centrs, saleta vieta, kur maija vakaros dziedāja garīgās dziesmas. Līdzās saglabājusies kāda veca ēka, ko izmantojot tā kā par noliktavu — agrāk bijis sādžas veikalīns, kur tirgojies viens no vītējiem Smukstiem. Tur pakalniņš, uz kura bijuši apmetušies četri saimnieki...

Par šo kluso nostūri daudz atminu glābā arī jaunākās paaudzes pārstāvji — Jura Smuksta un Genovefas Rutkovskas bērni, ar viņiem mijš šīs puteklainais celš, pa kuru gājuši un braukuši tik daudzi cilvēki, kad vēl neviens nepazīnīs traktorus un automobilus, varbūt kāds niecīgs puteklīlis saglabājies arī no tiem laikiem. Stanislavs Rutkovskis iemīnējās par citiem Latgales novadiem, atcerējās savus draugus Dekteros, kas ir Ludzas rajonā netālu no Rogovkas, no nācam pie turienes senāko un jaunāko laiku Latgales ievērojamākajiem cilvēkiem — kultūras darbiniekiem, māksliniekim, dzīniekiem. Tieši no Mazajiem Stabulniekiem nav tādu cilvēku, kuri ar saviem vārdiem būtu bagāti nājuši novada slavu, ja nu vienīgi ar fizisko darbu, bet cik tad te tālu ir vietas, no kurienes nākušas arī izcilas sabiedriskas personas, vārda un citas cilvēka gara kultūras meistari. Visas Latgales dzīvē arī šai sādžai bijusi nozīme, tātād — arī tās slaveno dēlu un meitu ilktēnos. Talantiga ir mūsu zemīte, mēs varam lepoties...

...Ar bijību un klusu izbrīnu noraugos uz klausītām Latgales viensētām, kurās vēl pulsē dzīvība. Rat ja tur vakaros uz galda tiek iedegta petrolejas lampa ar ieplūsušu stiklu, un pastnieks nenes avizes (ir arī tādas mājas). Ja tur savas dienas vada lieļā dzīvības koka zari, kurom nav būtis lemts dzīt atvases, un uz tām, kur veido cilvēku sejas kļūst smaidīgas, kad tos apciemo bērni, mazhēri.

A. MEZMALIS

Visas dienas viņai bija vienādās kā zirni blodā: dzelteni, pelēki, zaļganī, bet tik un tā vienādi. Nebija svētku bez rūpēm. Mūžīgās raizes un gādāšanas neatstājās pat sapnos.

Nekas brīnumaini un ipaši nenotika arī šajā svētdienā. Viņa modās līdz ar modinātāja pogu, dziedāja gallis, ausa galsma, bija jāzīslauc govīs, jāsakopj sēta un jāpaspēj

baznīcā par mirušo dvēselem aizlūgt. To visu darot, viņai pat prātā neienāca, ka ir Mātes diena un viņa arī ir māte. Radio sabojājies, un avižu lasīšanai nav laika.

Jā, tas gan prātīgi izdomāts. Neatzīmēsim vairs 8. martu, bet visu ciepu un godbījibū izrādīsim Mātes dienai maijā. Marta dabā nekas vēl nezied un puķes un tā cienīšana iz-

maksā dārgi. Toties maijā, tad gan — skaties, kur gribi, viss vienos ziedos! Katrā gaumei un sirdsapzinai. Nekā materiāla un naudiska — viss garīgs un atbalstāms.

Nu, kad beidzot mēs, milā jauta, nolaistām acīm un nepaceļot balsi sapratīsim un pieņemsim kālikumu iso patiesību, ka ne jau ziedos vien ir laime un mīlestību nemēra ar ziedkātu garumu.

Varbūt tad mūsu mīlamiem nenāksies raudāt.

Mārite PASTARE

Savu garo dzīvi pa dzīparam vien ieaudusi raibajā tautiskajā jostā, un baltais bērzs ar to pie vecās mājas klūst krāšnāks. Te viss savījies kopā — sīrmās māmuļas, viensētas un bērza mūži.

ANTIS LIČUJĀNIS

NOVELEJUMS

Atceros viensētu un ceļu turp novēlu bērnu stājai, Atceros taku, no sliekšņa uz aku lejup kas gūla, — Un, kamēr tas pieminā būs, — zinu: spēki nebūs par vājīem, Kā sargēngelis māte caur dzīvi izvadīt pūlas.

Ar tavu vārdu, mana vecīte vārgā, es dzīvoju, radu, Biji tad jauna un skaista, kad devi to brašulim dēlam; Tev dzīvi es parādā un visu, ko tājā sakrāju gados

No dzīmānas līdz taviem smagajiem soliem no akas vēlu.

Ir zaudēts daudz — mēs jaunībā neprotam novērtēt, rau, To, kas patiešām ir vērtīgs un godveigis, nāk nozēla svēta, Kad celiņš ir tukšs, zūd un aizaug, un mātes vairs nav, Lai dēlam no akas vēl ūdeni pēc gara gājiena atnest spētu.

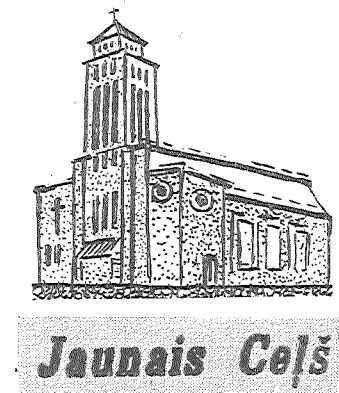
Nē, tu neesi prom, tu dzīvo, tu nebūtībā nenogrīmi, Un savējiem bērniem es mācu cienu pret tevi un dzīmtu. Smagiem soliem tu dzīves laukam pārgāji un rimi. Lai paraugs tas paliek mums uz paužu simtiem.

So jauno draudzi iesāku-mā sauča polu valodā «Gali». Birztalas, baznīca atradās mežmalā un grūti pieejamā vietā, tagadējā nosaukumu dabūjusi no ZEMGALES stacijas, kas atrodas 5 km attālumā. Ap 1922. g. saimnieks Beļinskis iedāvināja zemi, par pirmo prāvestu arhībiskaps A. Springovičs iecēla Antonu Camani, kurš 1926. g. uzcēla pālielu šķūni, un tajā noturēja dievkalpojums. tad uzcēla pusotra stāvā plebaniju, Grivas pr. J. Plonis ierikoja kapellu, bet visu plebanījas apakšējo stāvu par baznīcu pr. Gavracs pārvērtā pēc II pasaules kara.

ILŪKSTES DEKANATS

1567. gadā ar lantāga lēmumu ILŪKSTE celtio luterānu baznīcu Pilskalnes muižuris Zibers, kurš bija pārgājis katolicībā, nondeva katoliem, un 1690. gadā tās vietā jezuīti uzceļa lielu un skaitīgu koka baznīcu, konsekrelā bīskaps Nikolajs Poplavskis. Taču 1748. gadā nodega kopā ar klosteri, laikā no 1754. līdz 1769. gadam jezuīti ar muižtura atbalstu uzcēla lielu mūra baznīcu, pamatus 1754. gada 2. jūnijā iesvētīja superiors P. Izdebskis. Tā bija krustveida, baroka stilā un viena no lielākajām Baltijā, daudz krāšnā altāru. Helaija atradās mākslinieka Smuglieviča glezna «Apustuļu izsūtīšana», divi aug-

sti torni ar Zibergu dāvātēm zīniem. Sagrauta I pasaules karā un vairs nevieta atjaunota. Tagadējā baznīca celta 1816. gadā (pēc citām zīnām — 1806. gadā) ar Katrīnas Zibergas līdzekļiem, nodota unītiem, blakus bija baznīku klosteris. 1861. gadā (pēc citām zīnām — 1856. g.) pārgājusi pie pareizticīgajiem, bet 1921. gadā — atpakaļ katoliem. Mūra celtne ar vienu vidēji augstu torni, viennavas telpa, koka griestī. Pirmie jezuīti Ilūkstē ieradās 1621. gadā, kad tos no Rīgas izraidīja Gustavs Adolfs, pilika līdz 1773. gadam, bet tad līdz 1832. gadam strādāja fāzaristi.

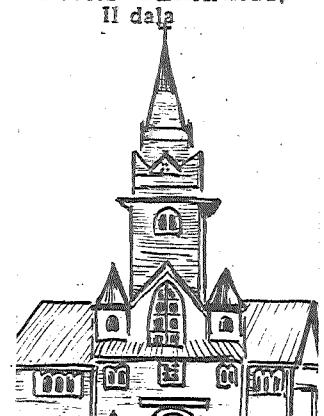

Jaunais Cēl

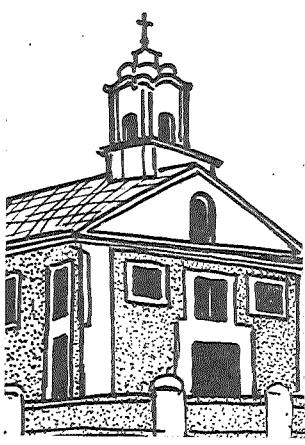
Katoļu baznīcas Latgalē

GRIVAS DEKANATS.

II daļa

SILENE bija veca koka kapella, celta 19. gs. 1911. g. Telšu diecēzes kalendārā minēta kā Elernas filiāle, veltīta Jāņa Kristītāja godam. Nodēga, tagadējā koka baznīcu cēla pr. Mikelis Skorupskis, Elernas vīkārs, draudze loceklis Lapinskis uzdzīvījā zemi. Uzcelta 1913. gadā un ir viena no lielākajām koka baznīcām Rīgas metropolijā, ar vienu īelu un vairākiem maziem tornīšiem, krusta veidā ar trim altāriem — lielais no ozolkoka ar mākslinieka Bitkova gleznu «Kris-tus krustā sists», kreisās pusēs sānu altāri ir tā paša mākslinieka sv. Jāzepa glezna, bet labās pusēs altāri — Glaudāna Jēzus Sirds glezna. Baznīcas platība — 336 m².

Alz Daugavas, preti Indricai, bija senā VARNA-VICU koka baznīca, 1822. g. Jaunavas Marijas godam cēls Lenkovskis kā Elernas filiāli. Pēc I pasaules kara Rīgas bīskaps nodi-

Godam aizvadīts cēliens

(Sākums 1. lpp.)

pejl. Sausais laiks apturēja linu sēju. Ja mitruma apstākļi maijā neuzlabotos, būtu spiesti liniem plānotas platības aizvietot ar kukuruzu. Lietu loti gaidīja arī ziemāju un vasārāju lauki. Rudzi jau stiebro, lāgā nepaaugušies, kūdrainās augsnēs sējumi sāka dzeltēt. Mitruma trūkuma dēļ bremzējās parastie augu aizsardzības un virsmālošanas pasākumi.

— Kādu vietu sējplatību struktūrā iepēm kultūras, kas varētu kompensēt kombinētās lopbarības deficitu, kurš acīmredzot būs ēri šogad?

— Esam paplašinājuši tādu kultūru platības, kas palielinātu olbaltumvielu sastāvu lopu racionā. Tā pagājušajā gādā lopbarības pupas bijām iesējuši 30 hektāros, bet šogad plātību gandrīz divkāršojām. Govis ne tikai loti labprāt ēd pupu skābbarību, bet lūtami pieaug arī piena izslaukums. Kopā ar graudaugiem šogad 25 hektāros esam iesējuši vienus, audzēsim arī zirnus. Loti rāzīgs ir jaunais basātarda ābolīns «Priekuļu tetraploidais».

Runājot par jaunām lopbarības kultūru šķirnēm, ētie, ka šogad pēc Ekonomikas institūta lūguma mūsu kobsaimniecība kļusi par izmēģinājuma lauku četru Ungārijā izaudzētu kukurūzas šķirnu pārbaudē republikas anstākjos. Iesējām pa 200

kilogramiem katras šķirnes platīndās, jo uzdevums ir iegūt pēc iespējas lielāku vālišu gatavības pakāpē. Vispār šķirnu dažādošana ir viena no rāzas kāpināšanas sastāvdalām. tāpēc loti uzmanīgi sekotam, kādas jaunas šķirnes piedāvā zinātnieki. Sākumā izmēģinām jaunieguvumu nelielā plātībā un, kad pārliecīnāmies par tā ražīgumu, sējumus parplāsinām. Tā pagājušajā gādā iesējām tikai divas tonnas mležu «Linga», bet šogad šī šķirne mums alzinem jau 99 hektārus. Labi sevi rekomendējuši mleži «Svalef», tie aug 420 hektāros. Isti neapmierina auzu šķirne «Selma», kas šogad vēl aiznem 311 hektārus, tāpēc meklējam kvalitatīvāku aizvietotāju. Jau «izgāzās» šķirne «Brenden», kuru vairs nesēsim, augstražīgākas šķiet auzas «Bug», nākamgad gribam dabūt «Līvu» un «Māru». Savu piemājas lauku kartuņu šķirnu pārbaudei. Pēc ilgiem meklējumiem priekšroku atkal gribam dot šķirnēm «Olev» un «Laimdota».

Viss tas, kam šeit gārmeiot pieskaros, ietilpst plašajā un daudzpusīgajā iedzienā «zemkopības kultūra». Jo augstākā tā mums būs, jo lielākas rāzas varēsim iegūt. Paškripti iāztīst, ka pagaidām rezerves vēl ir loti lielas.

Intervēja L. LAUCE

Interesanti, lietderīgi

kam, nolasīt fragmentu no bērnudārzu programmas tekstu un noteikt tā autori, izgatavot dzīparu lelli, izveidot ziedu kompozīciju, uzklāt dzimšanas dienas galdu vienai personali. Katru no šiem konkursa posmiem vērtēja žūrija, kurā ietilpia attiecīgo nozaru rajona speciālisti.

No 8 Līvānu un Preiļu bērnudārziem konkursā piedalījās tikai 7 audzinātājas. Tas notika Preiļu 1. bērnudārzā. Ne jau velti teic, ka mājās pat sienas palīdzot: visvairāk punktu ieguva šī dārzina audzinātāja Anna Klavinska. Ari trešajā vietā — viņas kolēge Irēna Sinkeviča. Toties otrā bija Natālija Fomina no «Ausekliša», kuru mūsu agrofirma uzskata arī par savējo. Vinai tika balva — ceļazīme uz Gruziju, Ainali Klavinskai — uz Bulgāriju, bet skaitījai simpātiju balvas ieguvējai līvānietai Lolitali Mukanei — uz Rumāniju.

Visāda veida konkursi tagad modē. Pārsvarā tajos iesaistās jaunieši, jo tā ir spēku atraišanas un pašapliecināšanās iepaušme.

Nesen vienu interesantu konkursu sarīkoja komjaunatnes rajona komiteja. Par galveno tā iniciatori un rikotāju ar pilnām tiesībām var saukt otro sekretāri Daci Verbicku.

Jau labu laiku iepriekš Preiļu un Līvānu pilsētas bērnudārzu jaunās audzinātājas saņēma konkursa nolikumu, kurā bija uzskaitīti visi sacensību veidi, kas galdīja drosmīgākās un uzņēmīgākās. Konkursā vajadzēja noformēt vecāku stūri māmīnu svētkiem, iestudēt ar bēniem rotālu, uztasīt «frīzūru» meitenītei ar gariem matiem, sagatavot apsvērumu mazajam gavilnie-

Sādi profesionālās meistarības konkursi ir interesanti gan to dalībniekiem, gan skatītājiem. Tāpēc komjaunatnes rajona komiteja domā paplašināt gan konkursu «ēģogrāfiju» (piemēram, sarīkojot lauku bērnudārzu audzinātāju konkursu), gan arī profesionālo spektru (piemēram, konkursu jaunajām šuvējām).

M. GEKIŠA

ATTELOS:

augšā pa kreisi — konkursa dalībnieces pie pašu servētājiem galdinājiem, pirmā no kreisās — III vietas ieguvēja Irēna Sinkeviča no Preiļu 1. bērnudārza;

pa kreisi — Anna Klavinska no tā pašā 1. bērnudārza, viņa ieguva 1. vietu;

augšēja attēlā — konkursa dalībniece no siera rūpniecības bērnudārza Nataļija Fomina.

J. SILICKĀ foto

Kam vajadzīgi tuksie solijumi?

Rajona laikraksta «Novalnieks» aprīla pasta apskatā izlasīju preilietais A. Ceirānes vēstuli par rajona centra pilsētas pievilciu. Pilnīgi vīnu atbalstu, sevišķi rindkopā par varas darbiem Raina bulvārī pie rajona izpildkomitejas un kinoteātra «Ezerzeme», preti partijas un komjaunatnes rajona koñitejās ēkai. Cik līdzekļu darbaspēka tika iztērēts, cik būvmateriālu izšķiests un cik degvielas sadedzīnāts? Un vai kas labāks iznācis? Mānuprāt, vecais laukums bija mājīgāks, daļāks, sirdīj tīkamāks. Kādreizējais Preiļu pilsētas izpildkomitejas priekšsēdētājs M. Anīstratovs izteicās: «Tagad, ejot pa

betona plāksnēm, veciem cilvēkiem kājas metas rievās. Atkalas tās apstiklojas ar ledu, ka never patiet. Paši sev rātslaukumu uzbūvēja, bet kārtīgu pirti uzceļt kā nejēdz, tā nejēdz. Un pilsētas centrā mitrā laikā nedz gastronomā, nedz maizes veikalā nevar ielet bez gumijas zābakiem un bez laipāniem...».

Jā, šis bēdīgi slavenais centrs... 1988. gada 26. jūlijā laikrakstā «Lenina Karogs» atkal publicēts raksts «Kas notiek pilsētas centrā?». To parakstījis rajona galvenais arhitekts V. Nikolajevs. Atkal solijumi, solijumi... Un vēl pievērots attēls ar centrālā laukuma projekta fragmentu. Tiešām jaunks rasējums. Iebāz to kabatā un staigā kā sapnos. Bet pilsētas

kādas morālās un materiālās atbildības. Būtu vīmaz, atskaitē, kur tad istīšie 260 tūkstoši rubļu galu galā izlietoti. Jo divu gadu laikā pilsētas centrā, kur apgrozās tik daudz darba cilvēku, nav likvidēti ne putekļi vai dubli, ne bedres.

1990. gada 20. janvārī laikrakstā «Lenina Karogs» atkal publicēts raksts «Kas notiek pilsētas centrā?». To parakstījis rajona galvenais arhitekts V. Nikolajevs. Atkal solijumi, solijumi... Un vēl pievērots attēls ar centrālā laukuma projekta fragmentu. Tiešām jaunks rasējums. Iebāz to kabatā un staigā kā sapnos. Bet pilsētas

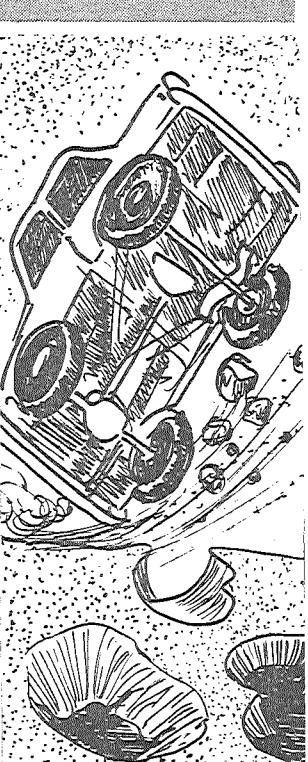
centram no šī zīmējuma ne silti, ne auksti. Tā pati netiriba un bezgaumība ik dienās jāpacieš gan pašiem preilielēšiem, gan tebraucējiem. Bet dažādu rangu priekšnieki gan mutvārdos, gan rakstiski apsolā: «Būs, būs reiz Preilos labiekārtots skaists centrs». To pašu nokēr mazais kovārnis uz jubilejas akmens: «Dārgs, dārgs šīs mans akmens, tikai precīzi nezinu, cik dārgs tas iznācis.»

Tā, lūk, iet mūsu Preilos. Priekšnieki apmaiņa krēslus, bet tautai iegalvo kā vecā romiešu parunā: «Cras, cras, semper cras» (būs, būs ritu būs).

J. PELESS

No redakcijas.

Kamer šis raksts ika gatavots un atradās tipogrāfijā, Preiļu centrā notikušas patikamas pārmaiņas — aizlīdzinātas bedres, rajona izpildkomitejas lielākajā Brīvības, Daugavpils, Rēzeknes un Komjaunatnes ielu daļā parādījies jauns asfalta segums. Tomēr arī citās ielās vajadzīgs tāds pats remonts, labiekārtošana. Mūsu domas daļas ar autoru iaujām par laukumu pie rajona izpildkomitejas — pilsētas galvenajam laukumam tomēr jābūt reprezentabļakam, monumētālākam.

6. JAUNLOPU SLIMIBU ARSTESĀNA UN PROFILAKSE

Svarīgi ir apkārot lipīgas slimības. Jaunlopi daudz slimī ar caureju kuras ierosinātāji ir dažādi virusi, jo sevišķi lieflermās. Jo mazākā lopu novietne, jo mazākas iespējas dzīvniekiem saslimt ar šādu virusu izraisītajām slimībām. Jāsaka, zemnieku salīmniecības tādas probēles neskar.

Tikko piedzimušam tellīnam dod speciālu vakcinu un tikai pēc 20 — 30 minūtēm var izēdināt pīrmpieni. Tas ir īoti efektīgs pasākums, bet ne visur var pielietot, jo nepieciešama liela orečītātie. Jādod arī naoks laikā dzīmušam.

Vakcinējot grūsnas govis, šīs aizsargvielas nonāk īau pīrmpienā, jaundzimušie tās sanem ar pirmo dzīrdināšanu. Ari šī metode ir efektīva, bet izdarāma tikai tad, ja ir garantija ka jaundzimušais telīns

pīrmpieni sanems tieši no savas mātes. Efektu, tātad, dod tajās fermās, kur praktizē zīdišanu pie mātēm.

Iz audu formulu vakcīnas telu un sīvēnu slimību profilakse, kā izelmatiālu izmanto kritušo un pie spiedu nokauto dzīvnieku zarnas — imogēno preparātu. Tas pielietojams tikai tājā pašā noteiktaji fermā, kur ir šīs specifiskais mikroorganismu fons.

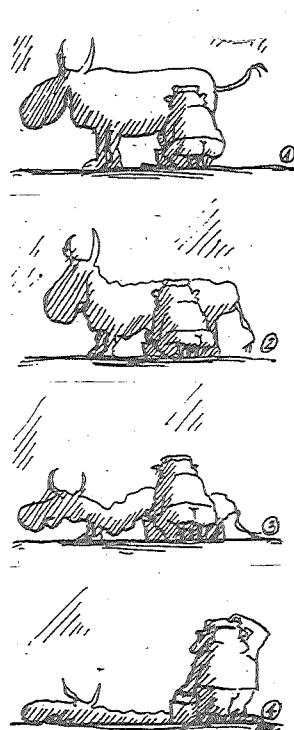
Ari leikožes profilakses sistēmā ietveramie pasākumi ir atkarīgi no vietējās situācijas.

Ja slimos un aizdomās turamos dzīvniekus nevar izolēt citā novietnē, tad tie vismaz jāņojeti fermās viena galā, ierobežojot kontaktus ar citiem.

No dzīvnieku lipīgātām slimībām var izsargāties, ievērojot veterināro noteikumus un apstrādes.

V. RUTKOVSKA

Galvenā nozare

Kas notiek Preiļu centrā?

Laižājās vēlas zināt

JALĀJUMS PREIĻIETĀS

Kas notiek Preiļu centrā?

Preiļu centrā vēlas zināt, ka vēlas zināt, ka vēlas zināt...

Pasaulslavenais novadnieks

(Nobeigums. Sākums
18. numurā)

Jura Soikāna milzīgais veikums dažādās lomās ir grūti pārskatāms, patiesi apbrīnojama ir viņa mākslinieciskās radīšanas daudzveidība un daudzpusība.

Kara zīmētāja celos gūtie pārdzīvojumi pārceļti temperu ciklā un jau 1948. gadā parādās iespiestā veidā divās reprodukcijās māpēs — «Libekas zīmējumi» un «Māras zemes lūgšana».

Tas ir dzimtenes traģēdijas tēlojums, latviešu tautas posta simfonija tēlos un krāsas. Un reizē brīdinājums par briesmām, kas apdraud cilvēces fizisko un garīgo brīvību. Tāču autors ir pārliecināts, ka jaunais nevar būt vienmēr paliekošs.

radis it kā pazudušo laiku, kārai pilsētai neatkārtamo valgu. Iemūžinot savus iespaidus, radušies «Eiropas pilsētu portreti» — zīmējumi impresijas ar paliekošu nozīmi.

Mākslinieks strāda dažādas grafikas tehnikās. Ipaši linogriezumā, litogrāfijā, tušas zīmējumā, zīmē arī ar japānu palettes nazi. filcīmuli. Ir viņam arī abstraktas gleznas eļļā, portreti, Zviedrijas aina-vas, ziedu kompozīcijas. Viņš ir darījis piemīnas marku sērijas, darbojies arī mākslas ceļniecībā, darinot monumentālus reliģijas. Otrais simtā skaitāmas grāmatas — arī trimdas latviešu. Ipaši latgali-šu — autoru darbi, kuriem viņš dažādās tehnikās veidojis grafisko noformējumu un lekārtojumu. Viņa spalvi piederi arī apdiņi simti publikāciju par dažādiem mākslas teorijas un dīzes jautājumiem. Cīta starpā viņš iestājas par to, lai prioritātes akcents no mākslas darba tiktū pārceļts uz pašu mākslinieku.

Kaut arī Jura Soikāna dzīslās — no mātes puses — rit arī krievu un vācu asinis, kaut savos darbos viņš tver visu pasauli un kosmu, tomēr, kā atzīmē kritika, savā dvēselē un mentalitātē viņš allaž paliek nepārprotami latvisks. Kaut viņš uzticīgs Vakareiropas garam, tomēr apveltīts arī latgalisku sikstumu, tāpēc daudzus savus darbus ir veitījis dzīmtajai Latgalei, iemūžinot tās dvēseli patiesos telos un krāsas, piedodot tiem istī latgalisku kato- lisku lekārsojumu. Alcināts viedalīties vai visās vācu mākslinieku izstādes pa- saule (to skaits jau pārsniedz divus simtus!). Kļuvis par internacionālu at- zītu mākslinieku un peda- gogu, Juris Soikāns izman- to katru reprezentēšanās iespeju Latvijas un latvie- ūta tautas popularizēšanai internacionālajā sabiedrībā, arvien apliecinot pie- derību savai tautai un sa- vas tautas kultūrai.

Viņš nepārtraukti meklē ko jaunu, eksperimentē, neļaujot ierūsēt savai māk-

slīnieciskajai fantāzijai. Savā radīšanā viņš ir tik daudzpusīgs un neparasts. Ka aizvien pārsteidz ar kādu jaunu ievirzi vai no- skānu. Viņš ir pat radījis savu mākslas virzenu — tā saucamo magisko reā- lismu. Uzvars tajā likts uz iracionālo — tā ir li- nijs un krāsu mijiedarbī- bas valoda. Kā ilggadejs mākslas pedagoģs, Juris Soikāns ir attīstījis moder- nu mācību ģimnāzijām — kibernetikas estētiku, savā metodika nonākot līdz savdabīgam krāsu mācības skaidrojumam un kompo- zīcijas izpratnes veidoša- nai pamatnoteikumiem.

Cik talantu vienā cilvē- kāl Bet «Dzimtenes Bal- si» (tagad «Tērvzemes Avīzē») pērn lasījām: «Tris dienas Zinību namā (tiesa gan, tikai videoerakstu veidā) viesojās mākslas pedagoģs un ģleznotājs ludzāniets Juris Soikāns. Līdzās videoerakstu de- monstrējumiem J. Soikāna esejas lasīja Arnolds Li- niņš».

Piebildīsim vēl citu starpā, ka pagājušā gada

Lāčplēša dienā viņš Lu- dzas 1. vidusskolai atsūtīja dāvanu — Latvijas Re- publikas nacionālo karogu.

Sogad beidzot viņš savu dzimteni skata pēc 45 ga- du prombūtnes.

30. martā Rēzeknē noti- kušajā konferencē «Ieskats novada kultūrvēsturē» Lat- vijas Universitātes docents Timšāns kungs citā starpā runāja arī par Juri Soikānu, raksturoja viņu kā vienu no izcilākajiem lat- viesu māksliniekiem vispār, kā dažādu grafikas tehnī- ku spožu meistarū, kas pārstāv tā saucamo magisko realismu. Tagad viņš universitātes Pedagoģijas fakultātē lasa mākslas pe- dagoģijas un kibernetikas estētikas kursu. Meistarū atzīst, ka ar latviešu stu- dentiem strādāt ir krieti vien vieglāk nekā ar cit- tautiešiem.

Vīna apalās jubilejas reizē Mākslas muzejs Rīgā sarikojis nelielu izstādi. Rudeni būs daudz vērli- gāka...

RĒDISI

Redisi barības vērtību nosaka nozīmīgais vitaminu C, B₁, cukuru, cietes, fer- mentu un aminoskābju sa- turus tajos. Tie ir augst- vērtīgi dārzeni, kas bagāti ar ēteriskām eļļām un gli- koziem, kurus piemīt fitoncidu ipašības. Redisi lapās ir daudz karotīna, tās var izmantot kā vit- aminu piedevu salātos un skābenu zupā.

Redisi ir salcetīgs augs. To sēklas uzdigst 3 līdz 4 grādu temperatūrā, taču optimālā ir 16°C. Dīgsti- zitur sēlnas līdz —2, —3 grādiem, bet pleaugu- šie augi bez bojājumiem pārceļ —5, —6 grādu salu.

Redisi ir loti prasīgi pret augsti. Tie labi aug ar humusu bagātās zemēs, kurās viegli pieelamas barojošās vielas. Redisi ne- vanes svaigus kūtsmēslus. Lai tie labi augtu, obli- gāts noteikums ir pastā- vīgs mitrums, pietiekamā daudzumā.

Redisis līdz šim bija pienems sēt aprīla beigās. Maiņa sēkmā, iepriekš sēklas apstrādājot ar kāli- ja permanganāta šķidumu (zilajiem graudīgiem).

Loti liela nozīme ir sē-

Ražīgās sakņu dārza dobes

Jas terminiem. Augstas redisi ražas var liegt tikai agrās sējās, tās pa- sargā redisis arī no kai- tēkiem, kas bojā ne tikai augu lapas, bet arī saknes. Turklat agri iesējot redisis, vēlāk tie mazāk jā- laista.

Kā veikti agru sēju?

Pirmām kārtām nepiecie- šama savīaicīga augsnēs apstrāde. Pavarā (martā) iestrādā pelnus, rēķinot vienu spani uz 20 kvad- rājmetriem. Pelnu kārtā dārkaisa puspalīnā kūdras. Augsnēs pārrakšanu īavel 20 centimetru dzīlumā. Pēc tam laučīns jāzīdīja ar grābekli un jāsēj redisi iepriekš sagatavotā vadī- nās 4 līdz 5 centimetru dzīlumā. Ja vēl uzņāk aukstumi, sējumus vārkā- liet ar polietilēna plēvi.

GALDA BURKĀNI

Burkānos, tāpat kā visos oranžas krāsas dārzenos, lielā daudzumā ir karotīns (provitaminis A). Tāpat tie satur vitaminus B₁, B₂, B₆, C, E, PP un pietiekami daudz kalcija, magnīta, natrija sālu, fosforu, dzelzi.

Tāpēc šī dārzena nozīme cilvēka uztura ir nepār- vērtejama. Raksturīgā garīša un lielais cukura daudzums (līdz 12 procentiem nevā- rītā masā) padara burkānu ne tikai par veseligu, bet arī garīšu dīķisku produktu. Pēc bora saturā tie ir pāsā pirmajā vietā citu dārzenu vidū.

Burkānu un to pārstrā- des produktus plaši izman- to medicīnā, jo tie samazina nogurumu. Tāpat tos ieteicams ēst tiem, kas ir predisponēti uz saaukstē- Šanā slimībām, tāpat ādas, kunga un zarnu trakta un acu slimībām; tos iekļau- tādu cilvēku diētā, kam ir slimīnas nieres, sirds un ainsvadu slimības, kā arī tad, ja ir traucējumi mi- nerālvieļu mainā. Tautas medicīnā burkānus pazīst kā līdzekli, kas uzlabo ērmošanas orgānu darbi- bu, tiem piemīt antisentī- kas, pretiekaisuma spējas.

Burkāni nav ipasi pra- sīgi pēc siltuma, tāpēc tos var ēst rudeni, pirms ziemas iestāšanās, un loti ag- rā pavasari. Burkāni slikti panes pārkāšanu. Ipaši

tad, ja augsne ir izjuvusi. Toties tie prasa paaugsti- nātu mitrumu — galveno- kārt sēku digšanas laikā un pirmajā augšanas per- iodā. Tāpat tiem nepieciešama auglīga, labi mēs- lota augsne.

Burkānu sēklīnas ir loti sīkas un lēni digst. Ja ap- stākli ir labvēlīgi, digsti pārādās piecpadsmitā dienā, bet aukstā un sausā laikā — tikai pēc 25 līdz 30 dienām.

Daudzi dārzenķobēli. sejot burkānus, pievieno tiem ātri uzdigstošu un augošu kultūru sēklas — salāsus, redisis, kuri izliet no augsnē pirms burkāniem un parāda sējumu rindas. Sādu kultūru pa- sāja dōd nīvējādu labumu — lauž agri iesākt kopt augus un iegūt papildu rā- zu no vienas dārzenu do- bes.

Burkānus kopjot, iārdi- na rindstarpas, īaretīna asni, jaizravē nezāles, iā- dod papildmēslojums un īalaista. Tos augus, kuri attīstās slikti, virsmēlo ar putnu mēslu šķidumu at- kābā 1:10.

Saulainais novakars

Priede — dziedniece

To var sastapt visur. Skuju novāriņums labi noder cīngas ārstēšanai un profilaksei, bet skuju eks- trakts lietojams ārstniecībā vannām. No sveķiem

gatavotais terpentīns noder kā ārīgs ārstniecības li- dzeklis pret neīraķījumu, reīmatismu, podagru, īn- halācījam augšējo elpo- šanas celu katara gadījumos.

to izmanio arī kā antisep- tisku liždzekli. Ārstniecībā noder arī priežu pumpuri, kurus iāsavāc februāri, martā, kad tie vēl nav sā- kuši augt. Priežu pumpu- ru novāriņums vai uzlē- tumus tiek lietots kā at- krēpošanas, dezinficējo- sāt urinu dzēnošā liždzeklis, kā arī īnhalācījam augšējo elpošanas celu sa- slimšanas gadījuma. Dez- inficējošās ipašības piemīt priežu darvai. To parasti izmanto ādas slimību ārstēšanai — pret ekzēnu kašķi un citām.

dienā tā var izdalit 30 — 40 litrus ūdens, šie tvaiki pakāpeniski sabiezē, pār- vērsās lietus mākonī un atgriežas atpakaļ augsnē ar lietu.

Mežs uztver putekļus, gāzes un citas vielas, ska- nas, slāpe troksni, taiā gaisss ir tīrs un smaržīgs, koki izdaļa ēteriskās eļļas un fitoncidus. Zinātnieki pierādījuši, ka mežu iz- cināšana ieteikmējusi visas planētas klimatu, arī at- mosferas gāzu sastāvu, 10 hektārs pieauguša meža gada laikā uzņem ap 4 tonnām slāpekļa. Koku bio- masā uzkrātās organiskās vielas bagātina augsnē.

Ktrs māsis — liels vai mazs — pilda savas — pilnīgi konkrētas bioloģiskas un sociālās funkcijas. Tā skaistums, devība, lielā rozmīze cilvēka dzīvē ap- dziedēta tautās dzīvesmās. mežu savos darbos ap- īsnojusi lieli mākslinieki komponisti, rakstnieki.

Par mežu mēs esam at- bildīgi tagad un nākamo paaudžu priekšā.

P. SKUDRA

LIDZJUTIBAS

Izsakām dzīļu lidzjutību Mariju Belovai sakārā ar MATES nāvi.

Kopsaimniecības «Sarkānais Oktobris» valde un sabiedriskās organizācijas

Kā negrib sirds ticēt,
Ka cīlēks var —
No gaišas dienas aiziet
mūžībā.

(A. Skalbe)
Izsakām dzīļu lidzjutību Inārai Mežinskai sakārā ar BRAJĀ pēkšņo nāvi.

Kopsaimniecības ēdnī- cas kolektīvs

Izsakām visdzīlāko lidz- jutību DONĀTA BROKA radiem un tuviniekam sa- karā ar viņa nāvi.

Agrofirmas «Sarkānais Oktobris» kolektīvs

iespiesta Latvijas Izdevniecību, poligrafijas un grāmatu tirdzniecības rāzītēs. Daugavpils tipogrāfija. Formāts — 1 nosacītā

Mežs

Mūsu mežos pēdējās ziedlapnās birdīna levas, to vieta uzzied citi kokī, puķes. Bet ne jau tikai krāšņumam, cilvēku ie- priešēšanai domāts mežs. Milzīgās platībās masīvi sargāja, sildīja, dzirdināja un baroja cilvēkus no ne- atmināmēm laikām, tie bija un ir par drošām mā- jām dzīvniekiem.

Tālā senatnē ap 47 pro- centiem sauszemes klāja meži, bet pašlaik — labi, ja 30 procentus, tāds ir cilvēka darbības rezultāts. Izcirta, lai atbrivotu plā- tības lauksaimniecības ze- meli, koksne bija galvenais ceļniecības materiāls un kurināmās. Arī savus mā- jokļus cilvēki pildīja ar koka mēbelēm, pāri upēm veidoja koka tiltus, uz upēm cēla koka aizspro-

tus un ūdens enerģiju iz- mantoja kokzāgētavās, pa- uēm, ezeriem un iūrām brauca ar koka laivām un kugiem, pa zemi — no koka gatavotos furgonos, valrumu darba rīku izga- tavoja no koka, no meža ieguva balstus šāhtām, sveķus, ogles, kolofoniju.

Tācū koksnes izmanto- sātās īstā ārē vēl tikai sakūs, pašlaik no koksnes, zariem, mīzām un skūjām var izgatavot ap 15 — 20 tūkstošus dažādu iāzīrādāju- mu un produktu, nemītī- gl pieaug pieprasījums pēc papīra. Cīrsmu un koksnes pārstrādes atliekas kīmis- kājā rūpniecībā tiek pār- strādātas par lopbarības cukuru un raugu, glicerīnu, etilspirtu un pat tiru glikozī. Lāpu koku koksne, zari un laba īzejviela fur- furola rāzošāna, ko tālāk izmanto plastmasu, neilonu, lauku, organisko skābju un dažādu medikamentu iz- gatavošanai. No skūjām

viens no skaistākajiem sporta veidiem ir medības, taču galas iegūšana tajās nav galvenais, bet gan laika pavadišana dabā, īrāgājienos dažādos gada- laikos un laika apstākļos, arī palīdzības sniegšana meža iemītniekiem, ieriko- jot to barotavas.

Mežs piederi pie attīa- nomajiem dabas resursiem, nēc indiešu mežķopja S. Dana īteikuma, «